محمد عياض اسحاقوف.

صالدات

4540
A 3232

№ 3.

ناشری حسين ابوذرف.

КАЗАНЬ
Типо-литографія И. В. Ермолаевой,
бывш. Ключникова.
1908.

TÜRK TARİH KURUMU
KÜTÜPHANESİ

قزان، یارمالایوا مطبعه‌سی
۱۹۰۸ سنه.

«صالدات»

I.

صادق آشغا، آشغا آط جیگوب دۋوردن چقغانده چاس ساعتی اوچنی صوقدی. اول آرتنده‌غی انسینه ایله‌نب قارادیده آطینه صوغوب چابارغه طوتندی. کوب یرودن قازلغان اورامده آربا ئلی بر یاقغه، ئلی بر یاقغه قاغلغانغه صادق‌نـك آرباسنده ایبرلر تورلی‌سی تورلی یاقغه سیکره. صادق اوزیده بر آلغه کیتوب بر آرطقه کیتوب ایسرك کشی کبك سلکنه باشلادی مونـه اوزاق اوتمادی. شهرنی چقدیلار. صادق آطین طوقتاتوب یاڠغادن آرباسنده‌غی ایبرلرنی ره‌تلاب قویدی. یاننده‌غی قاربوزنی آلوب آربانك اوره‌چه سینه صوغوب یاردیده بر کیساگین آرتده‌غی آرباده‌غی انسینه بیرر اوچون - ذا کر! ذا کر! اوز! اوز! دیب ئچقرا، باشلادی. ذا کرده کیلوب چقوب آطلاتوب‌قنه اوزدی، اولده آرباسینی ره‌تلرگه طوقتادی. اول طوقتاغاچ صادق قاربوز برله

قالاچنی کورساتوب مه! آل دیب قچقردی. ذاکر قاربوز آلورغه کیلگانده صادق بیك قزو قایتما آطکنی یاقتیده اچرمه، مین یوقلیم دیب قاربوز آشارغه طوتندی، آطلار قوزغالدی. اول یاخشیلاب اوطرغاننك صوڭنده کسه‌سین طوتوب قارادی. قرلی قاطیغه تیگاچ آقچه‌سی یوغالماغان ایکان دیب کوڭلی طنچلاب قاربوزنی آشارغه دوام ایتدی. مونه طاغی کوڭلینه ئلله نرسه‌سی قالغان کبك بولوب کیتدی. بازارده آلغان نرسه‌لرین بارسنی اویلادی. قولی برله قابچقنی قابشاب قارارغه طوتندی قولینه زور طاقتا چای برله شیکر تیدی آنك آرتندن ئلله نیندی یومشاق نرسه‌گه قولی برلدی آنسی سڭلینه آلغان کولمك ایکانلکی ایسینه توشدی. آنڭ آرتندن قایش یوگان چرابچه‌ق قولینه تیدی. قابچق توبنده بالالارغه دیب آلغان آلمه‌لر تگری باشلادی اول یوق بولار برسینه توگل! بولارغه باشقه بر بیك کیرکلی ایبرم بار ایدی دیب کیرکلی ایبرین ازلرگه طوتندی. اوزی قاربوزنی آرچوب بتروب آوزینی سورتور اوچون تیره‌لی چیککان آق یاولقنی آلورغه کیسه‌سینه طغلدی. آوزین سورتکانده قولی یاولقنڭ چیککان قریلرینه تیدی قلت ایتوب کوڭلینه عینی‌جمال کیلوب توشدی. ئیبو بو یاولق عینی‌جمال یاولغی ایچ! عینی‌جمال یاولغی عینی‌جمال یاولغی دیب شول اویدن اوتا آلماینچه شول اویده قالدی آنڭ آوزنده عینی‌جمال دیگان سوز ئه‌ولنه باشلادی اول اوزینڭ یوغالغان نرسه‌سی‌نڭ عینی‌جمال برله نی مناسبتی بارلیقین خاطرینه کیترو اوچون اوزینڭ باشندن ئلله نرسه‌لر ئزلرگه طوتندی آنڭ کوڭلینه کیچه صیبر آزبارنده عینی‌جمال برله کورشوی، عینی‌جمال برله سویلاشوی، آلارنڭ سویلاشکانده بر طوقتاماینچه صیبرنڭ کوشوی

خاطرینه توشدی عینی‌جمال‌نك صادقنی قسوب قوچاقلاوی آوزندن اوبووی کوڭلینه کیلدی. لکن یوغالغان نرسه‌سی‌نك عینی‌جمال برله مناسبتی همان طابلمادی. اول طاغی طرشوب‌اویلارغه طوتندی. شول آراده بولمادی آربا بازغه‌توشکان کوك بیك قاطی‌لق ایتدی. صادق اوزندن سلکنوب کیتدی، بو سلکنو صادقنك اویلارین بتونلای ایکنچی طرفقه آغزا باشلادی. قلت‌اینوب آنڭ کوڭلینه بوله‌ك کیلوب توشدی. صادق ئلله نیچه یل ئزله‌گان نرسه‌سینی‌طابقان کبك بوله‌ك، بوله‌ك‌دیب اوزندن‌اوزی سویلانرگه‌طوتندی. بوله‌ك، بوله‌ك عینی‌جمال‌غه بوله‌ك! دیب بیك تیز کسه‌لرین آقتارغه طوتندی اوزاق اوتمادی: اول کچکنه‌گنه کاغز صاوت برله قنیغه صالغان صابوننی کسه‌سیندن اوستراب چغاردی. اول اوزینك صوغه باطوب اوله تورغان بالاسن صودن طارتوب چغارغان کشی کبك شادلانوب کاغز صاوت برله صابوننی قارارغه طوتندی. ایکی‌سنده قورلی یاقدن ئه‌یلاندروب قاراغانك صوڭنده ئلله نی نیندی اجل داروی ساقلاغان کشی کبك کوکره‌ك کسه‌سینه طغوب قویدی.

بو نرسه‌لرنی قاراو آلارنی جیوب‌قویو صادق‌غه‌ئلله نیندی‌اوزینه بر توسلی شادلق بیردی. اول اوزینك کوکرا گنه ئلله نیندی بیك قدرلی، آڭغارغه بیك یاقین نرسه بارلقینی حس ایتدی. اول شول شادلق برله شادلانوب عینی‌جمالنی اویلارغه طوتندی، اوزینك عینی‌جمال برله سویشوی، عینی‌جمال برله بریلدن بیرلی سویشوی، عینی جمال برله ئلی آزبارده ئلسی، صو یولنده کورشولری، عینی جمال برله بر برسندن آیرلماسقه وعده قیلشولاری کوڭلینه توشدی. اول عینی جمال‌دن آیرلماسقه اوزینه اوزی وعده قیلا باشلادی. عینی‌جمال برله طاغی کورشولرنی عینی‌جمال برله کیاولی،

بیکه‌چلی بولوب یرولرین، عینی جمال برله ایرلی خاتونلی بولوب طرولرین، عینی‌جمال برله بالا چاغا آتامی بولوب عمر اینولرین اویلی باشلادی.

آنگ کوزینه اوزون بویلی قارا کوزلی قارا صاچلی طولی یوزلی عینی‌جمال کورنگان کبک بولدی. آنگ کوگلینه عینی‌جمال‌نگ شول قارا کوزلرین قزارتوب قارا کرفکلرین یووشلاتوب یاشی آقغان کبک بولدی. اول صادقغه قاراب بولماس، بولماس دیب باشینی سلکگان کبک بولدی. صادق‌نگ ماطور اویلری بردن یوغالدی. آنگ کوگلینه ئلله نیندی یه‌مسز اویلار کیله باشلادی. کوز آلدن طومان قاپلاغان کبک بولدی. عینی جمال شول طومان أچنده آزغنه کورنه باشلادی. اوزاق اوزمادی اول بتونلای یوغالدی. مونه شب اینوب آط طوقتادی.

صادق ئلله نی بولغان کبک سلکنوب کیتدی. کوگلینه بو یل صالدات‌قه قارالوی کیلوب توشدی. اول باشین کوتاروب آلغه قارارغه اولگرمادی انیسی نا دیب قچقروب آطین قوارغه طوتندی. صادق‌نگ‌ده آطی قوزغالوب کیتدی. آنگ اویلری بتونلای باشقاردی اول اوزینگ صالداتقه قارالوی طوغروسنده اویلارغه طوتندی. آگغارغه آنی آلورلار توسلی کورنه باشلادی آنی آولندن آیروب یورطلرندن آیروب بیگره‌ک عینی‌جمال‌دن آیروب ئلله قایا یراقغه اوزاتورلار کبک کورندی. اول اوزین اوزی صالدات اینوب اویلی باشلادی. اول اوزین اوزی زور قازارماده ئلله‌نی قدر صوری شینیل‌لر کیگان یکت‌لر آراسنده ئلله نی قدر آتالرندن آنالرندن اوزلرینگ سویگان عینی‌جمالرندن آیرلغان صالدات‌لر آراسنده کورگان کبک بولدی. طاغی آنگ کوزینه

عینی‌جمال کورنه باشلادی. طاغی اول اوزینی آنڭ قوچاغنده کبك حس ایتدی. آطنڭ طوقتاوی آنی طاغی اویاتدی. اول اوزین صو اورتاسنده کوروب باقناغه جینکانلکین بلدی. آطنی صو اچرمس اوچون نا دیب قچقردی. آط طاغی قوزغالوب کیتدی؛ اول اورنین رەتلاب دیلبیگەسینی بەیلاب یوقلارغه یاتدی. بیك اوزاق آنڭ کوز آلدنده ئلله نیندی صالدات‌لر افیتسارلار کورنگان کبك بیك اوزاق آنڭ یانده آنڭ قوچاغنده عینی‌جمال یاطقان کبك، بولدی، بیك اوزاق آنڭ برله عینی‌جمال آراسنده ئلله نیندی جینه آلماسلق جیر بار کبك، اوته آلماسلق صو بار کبك کورندی. شول اویلار شول ایسابلار برله صادق یوقوغه کیتدی.

II.

طوو !! دیگان طاوش‌قه صادق اویانوب کیتدی کوزینی آچو بوله اوزینڭ قایتوب جیتکانلگین بلوب طروب اوطـردی. اول اویلارغەده اولـگره آلمادی مایلاماغان قابقا شغر ایتوب بیك کویلاب آچلدی. صادق‌نڭ آطی قوزغالوب یورتقـه کردی. صادقلرغه قارشی بتون اوی جماعتلری یوکروب چقدی. انی‌سی آطلرنی موین‌لرندن طوتوب قاراب قـزو قایتولرین قایتماولرین بلـگاندن صوڭ ایسان قایتدڭزمی؟ ئلانلار! (اوغلانلار) دیدی. صادق آربادن توشوب اللهغه شکر صاری آلاشاده 26 پوط بولدی، بییەده 24 پوطده 11 قداق 52 شار تیندن بوشاتدق دیـدی. شول آراده کچـکنه قزلار – آبزی آلمه ! آبزی آلمه! دیب ئلی صادق یاننده ئەیلەنه باشلادیلر. میکللوجمال آبزتای‌اوغللرین کورو برله تیزگنه صاماورغەاوط صالدی.

ذاكر برله صادق آطلرنی طواروب آربالارنی لاپاس آستینه كرتوب اویگه كرگانده صاماورده قایناب اولگردی. احمد آبزیده قزولانه قزولانه طهارتین توزوب بتروب آخشامغه بارغه حاضرلەنه باشلادی. صادقلر كرو برله اول چالماسین كییوبك آقچەنی مین نمازدن قایتقاچ بیررسز دیب آشغا آشغا چغوب كیتدی. صادق برله ذاكر چای اچرگه اوطردیلار. صادق نیلار آلغاننی بارسنده كوڭلندن اوتكاروب انی سینه حساب بیررگه حاضرلندی. طاغی كرشن برله صابونغه كیلوب جیتدی آلارغه كیتكان 45 تین راسخودنی تورلیسین تورلی نرسەگه بولوب اوزینك بوخغالتیریاسن تماملەدی. لكن كرشان صابون طاغی مونك كوڭلنده ئلله نیندی حسلر اویاندردی. اول طاغی ئلله نرسەدن قورقغان كبك بولدی. ئلله نیندی امیدندن اوزلگان بولدی. طاغی آنك كوڭلینه اوزینك بو یل قارالووی اوزینك بر ایكی آیدن صالداتغه آلنوب ئلله قایا كیتووی اوزینك شول گورله گان اویدن شول صاماواردن، شول یورتدن، شول صاری آلاشادن شول صابونلر خواجەسی عینی جمالدن آیرلووی خاطرینه كیلدی. اول بیك اوزاق یاصاغان چاینی اچمایچه كوزین بر اورندن آلمایچه اویلارغه طوتندی. اول تورلی نرسه طوغرسنده اویلارغه تلادی، تورلی یول برله اوزینك كوڭلندن شول یەمسز صالداتلق اوین جیبارگه طرشدی. لكن نی گنه اریلاسەده هر اوینك اوچی صالداتقه باروب تورتله — نی گنه ایسابلەسەده اول اشنك آخری صالداتقه باروب بەرله ایدی.

انیسی اولم (اوغلم) چایك صوونه دیماسه صادق بلمكه شول حالك شول اویك طاغی ئلله نی قدر قاطوب طورغان بولور ایدی. بر كشیده آنك شول طنچلقنی بوزماسه اول بلمكه شول آور مسئلەنك اوچینەده

چقفان بولور ایدی. لکن هر وقتلرده اول شول مسئله‌نی اویلی باشلاسه
اول اوزینك صالداتقه کیتوینی کیتماوینی ایسابلی باشلاسه ـ
اوزینك اویی شول مسئله‌نك ایك یه‌مسز وقتنده‌غنه چاغنده اویی
ایکنچی یاقغه بوروله‌ده کوکلنده هر وقتده یه‌مسز جراحت قالدرا
بو یولیده شول بولدی. اول اوزینك کیتماو احتمالین اویلارغه
اولگوره‌ده آلمادی أنی‌سی آنی بولدی اول تیزگنه یاصاغان چینایاغین
اچوب بتروب دعا قیلوب اویدن چقدی. أنی‌سی براق کیتما أتیك
قایتقاچلی آش صالام دیب قالدی بوسوز طاغی آنك کوکلینه اوزینه
بر تورلی تأثیر ایتدی. أنی قایتسه أنی آش صالا، صالداتلی أنی ده اخشامدن
قایتماس، أنیده آش صالماس دیب طاغی ایسکی اویغه قایندی طاغی
یالق باشین چاینارغه طوتندی. اول کلاتکه ئلرگه اویلاب یاکی
یوگاننی قولینه آلدی. یوگانلی آنك کوکلینه آنك صالداتقه کیتوین،
صالداتده موندی یوگانلر بولماوین خاطرینه کیتردی. آنك بورنینه
یاکفی دگت ایسی کردی؛ بو ایسلی آنك شول فکرین برکتدی.
اول یوگاننی کلاتده‌گی چوگه ئلوب قابقا توبینه چیغوب میچکه اوستینه
اوطردی، ئلگری بیك اوزاق قای توشندن طوتنوب اویلارغه
ایکانلکن بلماینچه طورغانلك صوکنده طاغی اوزی توغروسنده
طاغی صالدات‌قه کیتو توغرسنده اویلارغه طوتندی. مونه صارق
کوتوی کردی. بتون اورامنی شاولاتوب صارق‌لر قچقرشه
باشلادیلر. ئووم، ئووم، صارقلار صادق‌لارغه کیله باشلادیلر.
صادق باشین کوتاروب قارادی. آلارده صادق‌غه اوزینك صالداتقه
کروین صادقنك صالداتقه کیتوین خاطرینه کیتردی. طاغی بر
ایکی آیدن صارق کوتویده کرماس صارق‌لرده قچقرماس کبك
طویلدی. اوزاق اوتمادی یوغار اوچدن أتیسیده کورندی. اورام

اوستی اوینك آچق تره‌زه‌سندن ایت ایسی کیله باشلادی. اتی‌سنگ قاینوی، ایت ایسی‌نك بورنینه کرویده صادق‌غه همان شول اویغی اویلاتدی همان شول صالدات مسئله‌سین کوزی آلدینه کیتردی.

آکغارغه اوزاقلامایچه اتی‌سنگ نمازدن قایتوی کورنماس کبك اوزاقلامایچه ایت ایسی چقماس کبك اوزاقلامایچه شول میچکه‌گه اوطروب طوررغه ممکن بولماس کبك طویلدی . احمدی آبزیده قایتدی اویده‌ده آش اولگردی دیگان طاوش ایشتلدی صادق‌ده آورلغندن باشین کوتاره آلماغان کشی کبك باشین ئییوب کنه اویگه کردی. کیچ اوتدی.

III.

آشدن صوك آطلارنی قاراب صادق قابقا توبینه چقغانده آرغی یاقده عارمون طاوشی برله سوزوب سوزب کویلی طورغان بیر طاوشی، یوغار اوچدن موگغنه صزغرو طاوشی آول‌نك ایکنچی قریینه آناسندن آداشقان بهره‌ن طاوشی برله ئلله‌نیندی برمالای‌نك ئه‌هو ئه‌هو! دیب، آط ئزلو طاوشی، یوقلارغه حاضرلنگان آول‌نك طنچلغین بوزا ایدی.

صادق آقرنغنه شول تورلی توسلی طاوشلردن حاصل بولغان آول موزیقاسین طکللی ، طکللی قایا بارغانن اویلامایچه یوغار اوچقه منه باشلادی. آول یوقلامی ایدی هر اوی‌ده کچکنه‌گنه لامپا یانا — هر تره‌زه‌ده چبن اوطی کبك‌کنه یاقتی‌لق کورنه ایدی. هر اویده آش اچو کورنه بالالر طاوشی ایشتله هر اوینك خاتونلارنك قزولنوب، قزولنوب آش حاضرله‌ولری یایسه آشنی جیشترولاری

کوزگه طاشلانه ایدی. بولار همه‌سی‌ده اوزاق آشدن صونگ طماق‌لرین طویدرغاچ یوقلارغه ـ ایرته‌گه طاغی شوندی 16 ساعتلك اش کونینه چغارغه حاضرلنه‌لر. شول کونی ایسان سلامت قارشی آلور اوچون حال جیبارغه آشغالار ایدی. قایسی اویده تور باشنده قارتچق‌لار یایسه قارتلار بر طوروب بر یاطوب نماز اوقی‌لار، قایسی اویده بالالار جق کیلوب سوت آشی‌لار، قایسی اویده خاتونلار کوتاروب، کوتاروب قابارتوب توشاك جایالار ایدی. مونه صادق افضل‌لرغه جیندی آلارده‌ده شول اش، آلارنڭ‌ده اویلرنده شول منظره بولسه‌ده بولمه تره‌زه‌سی باشقه اویلارنکندن یاقتی باشقه اویلارنکینه باشقه ایدی. آلارنڭ بولمه تره‌زه‌لری قزل یاولق بر له قرولغانغه، جیدی‌لی لامپا بر له یاقترتلغانغه اول بتون اورامغه ایکنچی توس بیره‌ایدی. صادق طاغی یوغار اوچقه طابا کیندی. آنڭ کوزینه طاغی قزل یاولق قرولغان زور لامپا بر له یاقترلغان تره‌زه‌لر اوچری باشلادی.

اول بو تره‌زه‌لرنڭ نیك یاقتی ایکانلکنی، نیك قزل یاولق قرولغان ایکانین بیك یاخشی بلگانگه ـ اول قزل یاولق‌لار یاقتی لامپالار آول قزلرینڭ آول یکت‌لرینه اوزلرینڭ بارلقلرین اوزلرینڭ قزلقلرین، اوزلرینڭ کوڭللرینڭ سویارگه، سویشرگه حاضرلکلرین کورساته طورغان علامت ایکانین بلگانگه بو قزل اوطلار آنگغارغه برده عجب توسلی کورنمادی. شول تره‌زه‌نڭ قزین اویلاب اول قزنڭ اوزلرینڭ آوللرینڭ فلان یکت بر له آندی موندی بارماق سلکشولرین کوز قسشولرین‌غنه خاطرینه کیتردی. مونه زهره‌نڭ تره‌زه‌سی توبینه جیندی آنڭ تره‌زه‌سینه قارارغه طوتندی آنڭ تره‌زه‌سی‌ده باشقه قزلارنقی کبك یاقترتلغان آنڭ تره‌زه‌سیده

باشقه قزلرنقی کبك پرده برله قابلانغان ایدی. لکن بو ترەزە، بو یاقتی لق، بو پردە صادقغەئللەنیندی باشقه ترەزەلردن باشقه پردەلردن باشقه اوطلاردن آیرم کبك کورندی بو ترەزه بو ترەزەنڭ ئیەسی، بو ترەزەنڭخواجەسی باشقه قزلر کبك شاد آچق توگل توسلی کورندی. صادق نڭ کوڭلینه زهرەنڭ سویگان یکتی صفا کیلوب توشدی. صفانڭدە صادق کبك بو یل صالداتقه قارالوی آنڭدە صادق کبك طازالغی آنڭدە صالداتقه کیتو احتمال بارلغی، زهرەنڭ عینی جمال کبك اوزینڭ سویگانندن آیرلوب قالووی خاطرینه کیلدی. اول طاغی ترەزه گه قارادی ترەزەدەگی اوطده ترەزەنی قاپلاغان پردەدە پردە آرتندەغی قزده شونی اویلاغان کبك طویلدی. شونڭ قایغوسندن زهرەدە حاضر کیفسز کبك، شونڭ حسرتندن لامپادە قارانغی کبك کورندی. صادق صالدات! صفادە کیتسه مینده کیتەم! زهرەدە قالا عینی جمال‌دە قالادیب قچقروب جیباردی اول شول مینوتدە اوزینڭ کیتوینه صفانڭ کیتوینه شول قدر اوشاندی آنی بو وقتدە نیندی دلیل برلەدە شول اویندن قایترغه ممکن توگل ایدی. اول اوزینڭ کیتوینه اوشانغانغه کونلری آقتق کونلر دیب برکتوب قویغانغه اوزینڭ شول قایغوسین بولور اوچون اوزینڭ شول قالغان کونلرین ممکن قدر شادلقدە اوتکارر اوچون عینی جمال‌نی ممکن قدر کوبرەك کورر ارچون آنڭ برله کوبرەك سویلاشور اوچون آنڭ برله کوبرەك سویشور اوچون توبەن اوچقه طابا بورلدی. شول آرادە بولمادی آکغار قارشی ترەزه یاقتی‌سندن بر شەوله سلکنه باشلادی، شەوله یاقینلەشه باشلادی مونه، شەوله محمدی‌لر ترەزەسی‌نڭ یاقتی‌سی طوغروسینه جیتدی. صادق بو شەولەنڭ صفا ایکانین بلوب، صفانڭ نی اویلاغانین بلور اوچون آنڭ یوزینه قارارغه طوتندی. آکغارغه آنڭ

یوزینک قایغولی توسلی، آنك باشینك ئلله نیندی اویلی توسلی کورندی، طاغی آنی قارانغی‌لق قابلادی. مونه آقرتنغه صفانك صزغروی ایشتله باشلادی. زهره‌نك تره‌زه‌سنده پرده سلکندی. صفاده کیلوب جیتدی. صادق صفاغه اوزینك کم ایکانلکین بلدرر اوچون طماق قردی. صفا آقرتنغنه صادق یانینه کیلوب ایسانلشدی. صادق صفانك نی اوچون کیلگانلکین بلگانگه، آنك نی اوچون صزغرغانین آڭلاغانغه‌بار بار یولگده بول! دیب صفانی اوزاتماقچی بولدی. صفا — توقتا آشقما، مین حاضر چغام، سین شاهی‌لار اوی آرتنده کوت، آر یاقغه چغامز، بوگون احمدجان‌لارده قوناق قزی بار دیب آقرتنغنه زهره‌لرگه طابا صزغرا کیتدی. صادق آنی مونی اویلامایچه‌غنه، شاهی‌لارنك اوی آرتلرینه بارمایچه زهره‌لرنك لاپاس‌لاری بوبینه باغانه‌غه باروب سویالدی. لاپاس اچنده چولپی چلتراوی ایشتله باشلادی. مونه، طاغی طاوش بتدی. بر آزدن صوڭ، طاغی چلترارغه طوتندی. آقرتنغنه زهره‌نك «مونده» دیگان طاوشی ایشتلدی. اوزینك بارلغین بلدرماس اوچون صادق برده سلکنمایچه باسقان اورندن قوزغالمادی. مونه، لاپاس اچنده صفانك طاوشی چولپی طاوشی — اوشبو طاوش ایشتله باشلادی. شاقتی‌غنه وقت اوتکاننك صوڭنده زهره طاوشی، آنك آرتندن صفانك پشلداوی ایشتله باشلادی. صادقنك کوڭلینه اوزینك عینی‌جمالی طاغی توشدی. اول صفا برله زهره سویله‌شوین توگل، بارلقلرین‌ده اونوطوب اوزین، اوزینك عینی‌جمالین اویلارغه طوتندی.

اول اوزین اوزینك قایالغین اونوطدی. اول اوزینك شول اوینه چومدی، اوزینك شول طاتلی اوی برله لذتلنه باشلادی. لاپاس اچنده‌گی «سین کیتارسن شول!» دیگان زهره‌نك سوزی

آڭغارغه ئلله نيندى تأثير ايتدى. اول ئلـگرى شول سوزنڭ
معنى‌سين آڭلاماغان كبك قايا كيتو توغروسنده سويلانگاننى
بلماگان كبك بولدى. اوزاق اوتمادى ياشين طاشى كبك آنڭ
كوڭلينه صالداتغه، ديـگان سوز كيلوب توشدى. ئيبو صالداتقه،
كيتارسون شول! مينده كيتارمن شول ديب شول اوينى صوزارغه
طوتندى. طاغى لاپاس‌دن «مين قالورمن!» ديـگان سوز ايشتلدى.
آنڭ اويينه طاغى بر قويرق يالغاندى. مين قالورمن! سين
كيتارسون، سين كيتارسون مين قالورمن ديگان سوزنى آوزنده
ئه‌وه‌لته باشلادى. طاغى چولپى چلتراوى، طاغى اوبيشو طاوشى آنى
اوياتدى. اوزاق اوتمادى صفاده چقدى. اول شاهى اوينه طابا بارا
باشلادى. صادق اوزينڭ قايالغين بلدرر اوچون صزغردى.

صادق صفانى كوروويله — بر سوزده ايتماينچه مالاى كيته‌بز
بيت! ديدى.

صفا — نى اينورگه بلماينچه آچولانغان طاوش برله سين تيلى‌مى
توگلمى؟ بوگون آنى اويلى‌لرمى؟ قايا بارساڭده بر قوياش! بزگنه
كيتماگان آتا بابادن قالغان يولا ديب، سوزنى بورر اوچون
احمدجان‌لرگه قوناق قزى كيلـگان ئه‌نه ايشته‌مسون بزنكى‌لارنيڭك
برلى‌لار ديدى. صادق — صفانڭ آخرغى سوزلرنى ايشتماگان كبك
آتا بابادن قالغان‌ده سينڭ زهره‌ڭ قالا! مينم . . . ديدى.

صفا — آچولانوب، سين بوگون تيرس تورغان قالسه! ئلله زهره
اورنينه زهره بتكاندرمى ديدى. صادق — قارشى بر جوابده بيرماينچه
اوزاوينه چومدى. اوزاقلامادى عارمون اوينى طورغان ايبداشلرى
يانينه كيلوب جيتدى‌لار صادق‌لار باروب جيتكاچ عارمونچى جيگـگل
كوى اوينى باشلادى بوكوى صادق‌نڭ اوين بوردى. اول اوزينڭ

یه‌مسز اویلرن اونطوب ایبداشلری برله کولشورگه سویلاشرگه یرلاشرغه طوتندی. اوزاق اوتمادی صالشوب چای اچرگه اویلادیلار. همده تیزگنه صالشوب بال چه‌کچه‌کی، آلمه، کومچ آلورغه جیباردی‌لر. اوزلری بارسیده عارفه أبی‌گه کروب صاماوار قویدردیلار. چای یانده یکت‌لار آول‌نڭ بتون قزی حقنده، قونـاق قزی حقنده ئلله نیندی سوزلر سویلادی‌لر، ئلله نی قدر کولدیلر، برسندن برسی آرتدرر اوچون اوزلری ئلله نی قدر قز کورگان ایتوب کورساتور اوچون ـ اوزلرینڭ قزلر آلدنده بیك قدرلی‌لکلرین اثبات ایتار اوچون ئلله‌نی قدر یالغانلادیلر. ایشتکان برحکایه‌نی اوزلری کورگان اوزلری قیلغان دیب سویلادیلار.

صفاده اوزی توغروسنده سویلادی، اول‌ده اوزین ئلله کملر سویگانین سویلادی، اولده آلدادی، آنیده طڭلادی‌لار. قسقه‌سی‌غنه مونده بتون کشی آلدی بتون کشی سویلاوچی‌نڭ آلداونی بله، بتون کشی لم میم، دیب سوز قایتارمی ایدی. بولار آراسنده قزلار، سویشو توغروسنده آلداو شول قدر جایلگان ایدی. بو آلداو، بولارغه قانلرینه شول قدر سڭگان ایدی، آلار شول آلداودن باشقه مجلسنڭ یه‌مینی طابمی‌لار، طورمشنڭ لذتینی بلمی‌لر ایدی.

صادق بولارنڭ آلداولرنی طڭلادی. بولارنڭ ئلله نیچه شار قات ایشتکان حکایت‌لرین طاغی ایشتدی. اولده آلار کبك اوشانغان کبك بر سوز ایتمادی. اول‌ده آلار کبك کولدی. اولده آلار کبك یالغانلادی. بو یالغان آڭغارغه‌ده اوزینڭ یامسز اویلارین اونطترغه، اوزین اوزی آلدارغه، اوزین اوزی کیفلی کبك ایتدروب اویلاتورغه سبب بولدی. اوزاق اوتمادی صادق

کوکرا گنده‌گی بوله‌گنی ایسینه توشروب عینی‌جمال یانینه بارر
اوچون، یالغان‌حیله طاوب چغوب کیتدی. اوزاقلامایبچه عینی‌جمال‌نك
تره‌زه‌سی توبینه کیلوب‌ده جیندی. آنك‌ده تره‌زه‌سی باشقه قزلرنقی
کبك پرده قورلغان، باشقه قزلرنقی کبك یاقترتلغان ایدی. اول
تره‌زه یانینه کیلوب قارارغه طوتندی. پرده آشاسندن عینی‌جمال
کورنمه‌سه‌ده پرده‌ده‌گی آنك شه‌وله‌سی آپ‌آچق کورنه ایدی.
آنك قولینك سلکنوی، آنك یوزی آوزی، حاصلی همه اعضاسی
بلنه‌ایدی. صادق بو اعضالارنك بارسنه بیك کوبدن بیرلی طانیغانغه،
آنك عینی‌جمال نیشله‌گانده، آوزی نیندی بولوین، کوزی نی توسلی
بولوین بلگانگه، اول پرده آشا کورنه طورغان عینی‌جمالنی بیك
اوزاق قاراب طوردی. اول عینی‌جمالنك هر حرکتندن، آنك هر
سلکنوندن، ئلله نی قدر لذت آلدی. قاراب طویغاننك سوکنده اول
آقرتنغنه تره‌زه‌نی چیرتدی. مونه پرده سلکندی — تره‌زه‌دن عینی‌جمال
کورندی. اول آقرتنغنه باشین سلکدی. صادق آنك نی ایتکانین
آکلاب لاپاس آستینه کرر اوچون، عینی‌جمال‌لارنك کورشی‌لری
یورطی آشا آلارنك آرتلرینه چقدی. صادق‌لار قورقماسون اوچون
آقرتنغنه باسوب لاپاس آستینه کردی. اوی ایشکگی آچله باشلادی.
صادق‌نك یوره‌گی لب لب سیکره باشلادی. اوزاق اوتمادی قمغان
کوتاروب عینی‌جمال چقدی. اول آقرونغنه لاپاس‌قه طابا کیله
باشلادی. صادق آقرنغنه صرغردی. اوزاقلامادی عینی‌جمال صادق‌نك
قوچاغینه کردی. آلار طاغی بیك اوزاق سویلاشدیلر. طاغی بیك
اوزاق سویشدیلر. طاغی برسندن برسی آیرلماسقه بولوب وعده‌لر
قیلشدیلر. طاغی اوبشوب آیرلشدیلر.

طاغی صادق اوینه قایتوب اوزینڭ لاپاس آستینه آسقان
چاناسینه منوب یاطدی طاغی ایرته طوروب اشکه طوتندی طاغی
کیچ برله یوررگه چقدی طاغی عینی‌جمال یانینه باردی طاغی آطنه
صابون ئیـگون برله شهرگه باروب عینی‌جمال‌غـه بوله‌ك آلوب
قایندی. شولای ایتوب کونلر اوتدی. نابور جیندی.

IV.

نابور باشلاندی . صادقلرده بتون آول یکتلری برله شهرگه
کتدیلر. بتون آول موڭ کوڭلسز توسکه کردی. اورامنڭ اول اوچنده بو
اوچنده ایشتله تورغان یکت‌لرنڭ یوطاوشلری، آلارنڭ بر طوقتامی
گوررلی طورغان‌غارمون طاوشلری ایشتلمی‌باشلادی. تره‌زه‌لرده گی قزل
یاولقلرده طونغراق آلارنڭ آرتنده‌غی قزلرده موگراق کبك کورنه
باشلادی. هر اویده قارچقلر قارتلر بیك طرشوب ئللانیندی خواجه‌لرغه
دعاءقلر اوقی باشلادی‌لر - ئلله نیندی ایزگی‌لرگه اوغلین قالدرو
یابسه فلان آبزتای‌نڭ کیاوین قالدرو یا فلان قزنڭ سویـگانین
قالدرو طوغرسنده دعالار اچقندرا باشلادیلر.

ملا آبزیده هر نمازدن صوڭ ئلی آنڭ اوچون ئلی مونڭ
اوچون دعاء قیله باشلادی. هر اوی‌نڭ یا اوغلی یا کیاوی یا
دوستی کرگانـگه بتون آول امید برله، امیدسزلك آراسنده
یاشی باشلادی. توشچی ابی‌لرنڭ قورص‌لری کوتارلـدی.
ملالرنڭ توش تعبیرلری اویدن اویگه یوری باشلادی. بتون آول
شهردن خبر کوتا باشلادی. بتون آول شول اوی، شول فکر
برله گنه یاشی باشلادی. اوّلـگی کوننی برنی بولماغاننی ایکنچی

کوننی تیکشرو (Кличка) بولغاننی اوچنچی کوننی شوباغه آلونی ایشندیلر. هر کمنك آوزنده شوباغه صفرلری ئه‌وه‌له‌نه باشلادی. بارسیده شوباغه جیتارلکمی توگلمی، شاباش (شادباش)قه قالورلقمی توگلمی لـکینی اویلـی باشلادیلار. صادق‌نك‌ده شوباغاسی بلندی، آنك شاباش‌قه قالو احتمالی بارلغی بتون آول‌ده سویله‌نه باشلادی.

عینی‌جمال بتون آول‌نك قارچقلرینه توشلکلر نیتلر طاراتدی. ئلله نی قدر خواجه‌لرغه ئلله نیچه‌شه‌ر کوکره‌کلر، سولـگی‌لر، صالفیت‌لر نذر ایتدی. قارالو باشلاندی. ایك اوّل هیچ اویلاماغان آولده طاز دیب قالورغه حکم ایتلـگان بر یکت آلندی. آنك آرتندن طاغی بر، طاغی بر آلندی. بو اوچ صالدات آولنك قایسی اویلرنده امیدنی امیدسزلکگه ئه‌یلاندردی. کوب اویلارده کوز یاشلاری توکترا باشلادی. ایکنچی کوننی بتون آول اوطلی کومر اوستینه باصقان کشی کبك طاغی یاکّغی آلولار، یاکّغی قالولارنی کوتا باشلادی. شهردن قایتقان برکشی‌نی چرماب سلیدۋاتل کبك صوراشه باشلادی. کیچ‌که طابا بو کتو طاغی قوّتلندی. کوب آنالار شهر یولینه چغوب قایتوچیلرنی کوتا باشلادی. زهره‌ده عینی‌جمال‌ده‌آولنك باشقه قزلریده بوکوننی بیك آور اوتکاردیلار. کیچ برله طاغی دورت کشی‌نك آلنوی آلار آراسنده صفانك بولوی بـو قایغونك طاغی کوبره‌ك اویگه جایلوینه سبب بولدی. تونله برله صوکّغنه‌شهردن ذا کرده قایتدی. اول انیلرینه یاقین قارنداشلرینه صادق‌نك بوگون قارالماوین صادق‌نك ایرته‌گه صوکّغنه قارالوبن آنك شاباش‌قه قالوی بیك احتماللـگی خبرین کیتردی. صادق‌نك آناسی، عینی-جمال طاغی یاکّغی نذرلار ایتدیلر.

طاغی یاکغی امیدلر برله یوقلارغه یاطدیلار. ایکنچی کوننی اوتکارو عینی‌جمال اوچون بیك آور بولدی. آکغارغه اوزینك بو قایغوسینی قایغورتودن بیتار، اول قایغونی قایغرتماغان توسلی بولوب کورنو قایغودنده آور طویلدی. اول شونك اوچون ثلله نی قدر قوّت صرف قیلورغه مجبور بولدی. مونه، کیچ ده بولدی. شهردن بر خبرده آلنمادی. عینی‌جمال اورننده اوطوروب طورا آلمی باشلادی. اول اوزینك آنالرندن یاشرر اوچون، اوزینك دوست قزینه کیچ اوطررغه کیندی. آنده‌ده یوره‌گینه اورون طابا آلمادی. آکغارغه مینوت ساعت کبك، ساعت یل کبك، اوزاق اوتا باشلادی. مونه قکغراو طاوشی ایشتلدی. اول ثلله نی قدر وعده‌لر قیلوب دوستینك سکلی‌سن بلشورگه جیباردی. کوکلندن طاغی نذرلرین زوراینذی. آقتق مینوتده جیتدی! عینی‌جمال ئه‌ینوب بتره آلماسلق بر صبرسزلق برله خبر کوتا باشلادی، قز قایتدی. ایشکدن کرر کرماس صادق آیزی کیتکان دیدی. بو سوز عینی‌جمالنی یاشین صوقغان کبك یاصادی. اول اوزین اوزی طویا آلماینچه اوزینك حسیاتین یاشره آلماینچه اوکرب اوکروب یلارغه طوتندی. بیك اوزاق یلاغاندن صوك عینی‌جمال‌ده ثلله نیندی، بر قوّت برله صادقنی کوراسی‌تلاو حسی‌اویاندی. اول‌اوزینك بو حسنی صاقلارغه تلاسه‌ده بو تلاونی بولدرونی بو کونوك حاضروك نیندی آور ایدوگین بلسه‌ده جالنوب جالباروب، طاغی تگی قزنی صادقغه جیباردی. اوزاق اوتمادی قزده قایتدی. آندن صوك تره‌زه‌ده شلترادی. برآزدن عینی جمال صادق‌نك قوچاغینه آطلدی. اول کیندکمنی دیگان سوزدن باشقه‌نی ئه‌یتمایچه صادق‌نك بیتینی

*2

قاینار یاش برله بوارغه طوتندی. بیك اوزاق اویلاغاندن صوڭ
بیك اوزاق صوروب، صوروب اوپکاندن صوڭ ئلله نیچه‌شار مرتبه
بربرسینه کوتشو وعده‌لری قیلشقاندن صوڭ، عینی جمال بر آز
باصلوب اویگه کردی. اول حاضر اوزینڭ شول قایغوسی برله
اوزینڭ شول بختسزلگی برله کیلشه باشلادی. صادق عینی‌جمالنڭ
قوچاغنده طاغی اوزینڭ کیله‌چك یامسز طورمشین باشدن آیاق
اویلادی. قارت صالداتلاردن ایشتکان درست یالغان حکایه‌لرنی
همه‌سینه‌ده بر کوز برله قاراب نی‌بولسه‌ده صبر ایتارگه، نی کورسه‌ده
شول عینی‌جمال اوچون اونطورغه — هروقتده عینی جمال امیدی برله
شادلانورغه اویلاب قویدی. اوزاق اوتمادی، بتون کیتکانلرنی طاغی
شهرگه جیدیلار. آلارنڭ همه‌سینه قایا کیتولرین بلدردیلر. صادق
اوزینڭ «لودزاغه» کیتوین بلوب قایتدی. طاغی آولنڭ اوراملری
ییر برله عارمون برله یاڭغرارغه طوتندی. لکن بو یرلر ئلگریگی
کبك شادلقلی امیدلی ییرلر بولماینچه، قایغولی موڭلی، آیرلو یرلری
ایدی. ئلگریگی یرلر پرده آرتنده‌غی قزلرده شادلق حسی
اویاندرغان کبك بو یرلار آلارده قایغو امیدسزلك حسی اویاندرا
ایدی. بیك کوب اوی‌لار قایغو توسین آلدی. بیك کوب آنالار
ایرته‌دن کیچ که قدر کوزلرندن یاش آغزا باشلادی. ئلیگی توشچی
قارچقلار اوغللرینڭ سلامت قایتوی اوچون، بختی برله ایلگه‌قایتوی
اوچون طاغی دعالار قیله باشلادیلر. نیت‌لار اوقی باشلادیلر. کیتار
کونده جیتدی صادق کیچ برله، عینی‌جمال یانینه باروب آنڭ برله
صاوبوللاشدی، آنڭ برله ینه نق‌لب وعده‌لشدی آنڭ برله کوتوشرگه،
بربرسندن باشقه‌غه کیاوگه چقماسقه سوز آلشوب باخیل‌لشوب قایتدی.
اوزاق اوتمادی صادق ایبداشلری برله بیلگی لنگان شهرینه کیتدی.

۷.

صادق آرقاسینه کولمك اشطان باشقه ایبرلرنی طوتورغان قاپچقنی آصوب ئلله نی قدر اوزی کبك قاپچقلر آصقان روس چواش، تاتار یکتلری برله، یولغه چقدی. اتی‌لری بیك اوزاقغه‌قدر اوزاته کیلدیلر. بیك اوزون ئیتدروب، ئلله نیلر سویلاشما کچی بولدیلار، لکن برسیده سویله‌رگه سوز طابا آلماغانغه ـ بربرسینه قاراشوبقنه باردیلر. مونه آتالرینه قایتورغـه وقت جیتدی. اتیسی اوغلم هوش!... دیدیده بلارغه طوتندی. صادق نی قدر نق توسلی کورنرگه تلاسه‌ده اولده چـدی آلمادی. آنك‌ده کوزلدن یاشلار ملدری باشلادی. اتیسی طاغی برآز یلاغاندن صوك کسه‌سندن اوزون باولی یانچیغن چغاردیده باقر آقچه‌لر آراسندن آقتاروب، آقتاروب بر اوچلك کاغز چغاروب ـ مه، اوغلم طاغی برو یبرگـگه یارار آقچه کیره‌ك بولسه خط یاز آنی بالنیتساغه فلانغه کرا آلمام سین؛ مایلارلق یول بولماسمی دیدیده قزو ، قزو آقچه‌سین کسه‌سینه طغوب قویدی. صادق اتی‌سنك سوزلرینه بر جوابده قایتارمایچه اوزینك باشین قاطرر اوچون آب آق قار برله طومالانغان صحراغه قارارغه طوتندی. آنك کوکلینه طاغی آوللری ، آوللرینك اوراملری آوللرینك قزلری، عینی‌جمال، أنی‌سی، سگـگل‌لری کیله باشلادی، آلار بارسیده مونی اوزاته‌لر آلار بارسیده أچ کوکللرندن قایغرتالر آلار بارسیده أنی‌سی برله برگه‌یغلاشه‌لر کبك کورندی آنك کوز آلدینه یغلاودن کوزلری قزارغان أنی‌سی سکللری عینی‌جمال کورنگان کبك

بولدی. آنك قوللری آلارنك قاینار قوللرین قسوب کورشکان کبك
بولدی. آنك آوزی عینی‌جمال‌نك آوزین اوپکان کبك بولدی،
آنك بیتی عینی‌جمال‌نك قاینار یاشی آغا طورغان بیتلرینه تیگان
کبك بولدی. اول اوزین اوزی طویا آلمادی. یلارغه طوتندی.
اتی‌سی آنك یاننده‌غی أنیسی ذاکرده یلارغه طوتندیلر. یغلاب یغلاب
اوچنه چغا آلماغانك صوڭنده صادق‌نك آتاسی آطنی بوروب اوغلم
خوش توفیق بختڭ برله قایت دیب صادق‌غه قاراماینچه‌غنه قولین
سوزدی. صادق خوش اتی!.. انی‌گه سلام‌ئه‌یت! عائشه‌گه سلام (سکلی)
ئه‌یت عینی‌جمال... نی .... جیبار.... ماکز دیبارگه اولگرمادی
یارار، یارار اوغلم دیب آتاسی صادق‌نك اینوب بتارا آلماغان
اوین طوتردی. ذاکرده آبزیسی برله کورشدی، آلار آقرنغنه آطلارینه
اوطردیلارده کیتدیلر. صادق یاکغی‌دن کوز یاشلرین یاکغرتماس
اوچون بیك اوزاق آرتینه قاراماینچه باردی اول نی قدر آرتینه قارارغه
تلاسه‌ده هر مینوتده هر سیکونده‌ده آرتنده ئلله نیندی بیك قدرلی
نرسه‌سی قالغان کبك حس اینسه‌ده، آرتنده عمرینڭ ایك ماطور
وقتلری بالالقلری، یکتلك‌لری قالغانلغین آلارنك مڭگولك که
قایتماسقه قالغانین بلسه‌ده اول حسندن قوتولور اوچون اول اویدن
قاچار اوچون اول کوزین همان آلغه یونالتدی. اول اوزینك
آولین اوزینك بالالق وقتلرین اوزینك یکتلکن اوزینك
عینی‌جمالین اونطور اوچون ایبداشلری برله سویلاشرگه تلادی.
لکن آلارده اوزلرینك آرتلارنده اوزلرینك آوللرین آتالرین
آنالرین خاتونلرین سویگانلرین قالدرغانغه آلارنیده شول
آیراشو قایغوسی شول اوتکان ماطور کونلار حسرتی کرگانگه آلارده
صادقنك کوکلین آچا آلمادیلار آلارده مونك کبك سویلاشماسکه

سویلاشسه اوتکان طورمشنی خاطرگه کرتماسکه یوقلارغه یاطا طورغان آیرلو قایغولرین اویاطماسقه طرشقان کبک، سوز آراسنده اول مسئله‌نك یانندن اوتدیلر.

مونه، ئلله نیگه آطلار طوقتادی. صادق اوزون آبوزنك بر باشندن ایکنچی باشینه طابا قاری باشلادی. آلله بولارنی آلوب بارا طورغان اوچ صالدات‌نك ئلله نیگه طوقتاب برگه سویله‌شولوی تماکی قابزولرندن باشقه برنی کورمادی. آرتقه قارادی. آنده طاغی بر صالدات‌نك یغلاب‌یغلاب آیرلشو منظره‌سی کوزینه طاشلاندی. اول کوبدن توگل‌گنه اوزینك‌ده، شول حالدن اوتکانین خاطرینه توشروب، آرتده قالغان أتی‌لرینی ئزلرگه طوتندی. أتی‌لری ئلله قایا یراق کیتکانلر. ئه‌نه اورگه طابا منه‌لر... ئه‌نه چابالار. آلار شول حسرتدن آیرلور اوچون، شول قایغو برله آلارنك آراسنده‌غی بیرنی یراغایتور اوچون آطنی قیناب، قیناب چابالار. صادق آطنی قزغاندی، آط مسکین بیك اوشانور ایندی یرودن طوقتاغانی یوق‌دیب اویلارغه طوتندی. آطدن صوڭ صادق‌نك اوبی أتیسنه آنناری، طاغی عینی‌جمالغه باروب جیتدی. بو نقطه‌دن اوزا آلمایچه شونده قاتدی. اول حاضر اوزینك عینی‌جمالدین چنلاب آیرلغانین، عینی‌جمالنی دورت یلسز کوروی احتمالی یوقلغین عینی‌جمالنی دورت یلسز اوبو قوچو احتمالی یوقلغی بلکه بتون عمرگه آنك یوغالوین خاطرینه کیتردی. اول اوزینك نیچك بو صالداتقه کیتوین کیتماس اوچون نیك بر یولده أزلاماوین، نیك بوته‌نلر کبك قلاغین تیشماوین، آیاغین بوزماوین اویلی باشلادی. آکفارغه اول وقتده اول قالور ایدی. اول وقتده اول حاضرگی وقتده عینی‌جمال برله برگه بولور ایدی. اول وقتده اول

اوزاقلامایِنچه عینی‌جمال برله طوی ئینار ایدی. اول وقتده اول عینی‌جمال برله کیاولی بیـکه‌چلی بولوب یورر ایدی. اول وقتده حاضرگی کبک کوز یاشین بووب طوتماس ایدی. اول وقتده اول بو اوزون آبوز برله آرقاسینه قاپچق طاغوب ئلله قایا بارماس ایدی توسلی کورندی. لـکن شونك آرتندن‌اوق اوزلرینك آوللرینك بوزوب قالغان کشی‌لری کوز آلدینه کیله باشلادی. آلارنك قابسی سینك آوزی چالشلغی، قایسی‌سنك آیاغی آقساقلغی قایسی‌سینك کوکرگی جرکلـکی خاطرینه توشوب اوزینك طاب طازالغی اوزینـك شم کبك توغریلغی، یاش ایمه‌ن کبك نقلغی خاطرینه توشوب بوزماوینه شادلندی. اول اختیارسز مین‌بوزمادم مین کیتدم، مین‌ایسان قایتورمن آلارعمرگه آورو بولورلر دیب اویلارغه‌ده اوالـگره آلمادی آلرنك آوللرینك بای مالای‌نك موناردنده طازا بولسه‌ده قالووی، آنك صوگنده بولارنك کورشی‌لرینك اوغلی‌نك بوزمایِنچه قالووی خاطرینه کیلدی. آلارنك حاضر اویده‌لـکلری آلارنك حاضر اوزلرینك سویـگان قزلری برله کورشوب یرولری، اویلانولری، کوز آلدینه کیلدی اول نیك صوك مین کیتام. نیك صوك مین صالداتقه بارام؟ نی اوچون دیب اویلارغه طوتندی، آنك باشنده بولارغه برسینه‌ده جواب بولماغانغه اول آتا بابادن قالغان یولا ایندی دیب جواب بیردی. طاغی کوکلینه نیك بولای‌بولغان! مونه آط چابشدرو یولا بولغان، مونه قازلار یولقورغه قزلریروی قزلر یانینه یـکت‌لر نك کرووی یولا بولغان. بوده شوندی یولامی؟ صابان‌طوی‌نده ایرینه خاتونینه یـکتینه قزینه شادلق بولا صابان طوی اوچون بر کمده اوزینك توغان یورتندن اوزینك سویگان قزندن سویـگان یـکتندن آیرلمی. قزلر یانینه یـکت‌لر کروده آلارنك بارماق ساناش یوزك یاشرش اویناولرنده‌ده

بر کمگه‌ده بر تورلی‌ده حسرت قایغو بولمی. یوق بو صالداتقه کیتو
آندی‌غنه یولا توگل. بو باشقه دیب اویلاب قویدی. لکن نیك
باشقه‌لغی، نیك صالداتقه مونك کیتوی نیك صالداتقه بو قدر یاش
یکتلرنك کیتوی نیك آلارنك اول قلاقلرده کرما گان ئلله نیندی
لودزا لاویس کبك شهرلرگه جیبارلوی موگارغه همان شول حل
قیلنمغان کوینچه سؤال بولوب قالدی. اول اوزلرینك آوللرنده‌غی
ایسکی صالداتلرنك شول حقده سویلاولرنی، باشقه قارتلارنك
سویلاولرین اویلارغه طوتندی آنداده بر جواب‌ده طابا آلمادی.
اول نیچك ده جواب طابا آلماغاچ یازمش شولایدر دیب اشنی بترما کچی
بولدی. لکن آنك باشینه‌طاغی نیك یازمش آلای؟ دیگان سؤال کیلوب
طاغی جواب صوری باشلادی. اول بوسؤالگه جواب بیرر ئه اوزینك
کوچی یوقلغین بلگانگه آبوزنك اورتاسنده یرلاوچی یکتلر یانینه باروب
یرلارغه قوشلدی – اوّلی اوزینك کوڭلنده‌گی طاوشنی باصور اوچون
آنك طوقتامای‌نچه بیره طورغان سؤاللرین ایشتماس اوچون آوزین
بیك طوطروب یرلارغه طوتندی. یرلی یرلی فکرلر باشقه‌غه
ئه‌یلاندی. بایاغی سؤاللر باشقه کیلمی باشلادی. آرادن برسی
کیله‌چك‌ده صالدات بولوب طرونی بیك ماطور بویاولار برله،
بیزه‌کلاب کورساتوب سویلی باشلادی. صادق‌ده اوزین صالدات
ایتدروب اوك حس ایته باشلادی. اوزاقلامادی تیمر یول استانساسینه
باروب جیتدیلر. هم تیمر یول برله لودزاغه طابا کیتدیلر.

VI.

لودزاده بولارنی شهرنڭ قریینده‌غنه بیك اوزون بیك کوب ترەزەلی آق پولاطقه ایتوب همەسین برەم برەم اسملری فامیلیالاری برله قچقروب قازارماغه کرتدیلر. ایبیرلرین قارارغه کولمك اشتانلارین صانارغه کتابلارین تیکشررگه طوتندیلار. بیك اوزاق شول اشلر برله بولارنی بورچوغاندن صوڭ، ایسکی صالداتلار جیلکەسینه جگینه طاسما تکگان اونترافیسارلر بولارنی اورونلاشدیلار. اوزاق اوتمادی. آش وقتی جیتدی. زۋانوق بولدی. صالداتلار برەم برەم قوخناغه آش آلورغه چغا باشلادی‌لار. صادقغه بو اوزون اوچی کورنمی طورغان اوی، بو ایسابسز تزلگان قاراواتلار، بو بر طوقتامایںچه آشخانەدن آش کوتاروب کره طورغان صوری شینیل‌لار کیگان، قارا قزاقی‌لار کیگان یاش یکت‌لر، بو کابستا ایسی بتونلای یاط بولغانغه – بو اوی بو کشیلر، بو آشلار، مونڭ ئلگریگی طورمشینه آزغنەده اوخشاماغانغه – اول وقت وقت اوزینڭ قایدالغین اونطوب جیبارا ایدی. مونه آلارغەده آشلار کیترلدی، آلارغەده زور قاشقلار بیرلدی، مونه آلارده آشی باشلادیلار. بتون قازارماده طاغی توچی ایس کوتارلدی. صادق موندی روس آشین آشاغانی یوقغه روس آشین کوڭلندن‌گنه بیك تمسز بولا دیب حکم ایتوب قویغانغه آشاماسقەده اویلاغان ایدی. لکن اوزاق طوروب آشیسی کیلوی آنی جیگدی. اول چیرقانوب‌قنه جیرانوبکنه آشارغه طوتندی. شچی آرتندن بوطقاده

آشالدی. آشدن صوڭ ئلله نیندی بر اوقالی‌راق صالدات کروب بولارنی بره‌م، بره‌م چاقروب – ایسکی شینیل‌لر ایسکی قزاقی‌لار ایسکی اینك‌لار بیره باشلادی. صادق‌ده جیك توبی ئلله نیچه یردن یامالغان قارا قازاقی، ایلك کبك اوتا کورنه طورغان صوری‌شینیل، بیك یامسز فورما برله تگلگان طوپاس اینك آلدی. آنڭ صوڭنده آلارنی بارسنده مونچه‌غه جیباردیلر. ئلله‌نی‌قدر قاینار، صالقون صو قرانتلری برله طولغان. اومارطا قورطی کبك یالان اوست کشیلر قاینی طورغان هر پوچماغندن قاینار صو بووی کوتارلا طورغان ایدندن شلنراب صابونلی یلی صو آغا طورغان بو مونچه‌ده اوزین یاط توسلی کوردی. اول بو قدری یالان اوست کشی‌لار آراسنده یوونورغه مونچه‌غه کررگه بر آز جیرانه، بر آز اویاله‌اول‌اویده وقنده بولسه، یایسه حاضرده کرو، کرماو آنڭ اختیارنده بولسه اول شبهه‌سز حاضرده کرماس ایدی. لکن آنڭ حاضر صالدات بولووی، صالدات‌نڭ قوشقان بر اشنی طوتورغه تیش بولووی آنڭ کوڭلینه البته، کرماو اوینی کیترمی‌ده ایدی. اول یونوب چقغاچ طارتوب تورتوب قازاقی‌سین چالبارین تویمه‌له‌دی. اینگین نق ایتوب کیدی. اول اوزینڭ صالدات کییمنده نیندی ایدوکین کورر اوچون کوزگیگه قارادی. آڭغارغه اول حاضر تمام بتونلای باشقه کشی کبك کورندی. بر جیرنده آنڭ اوستنده‌گی آندن جییرلغان موندن جییراغان قزاقی، ئلله نیچه توشندن قارا یب برله تگلگان ایسکی چالبار آنی بتونلای اوزگارتکان ایدی. اول اوزینه‌اوزی ایسی کیتدی، اول اوزین اوزی کوچکه طاندی. آڭغارغه بو کییم برله آنی اتیسی انیسی عینی‌جمالی طانماس کبك بولا ایدی. اول‌شول اویلارنی اویلاب کوزگی یاننده قاطوب طورا باشلادی. بر

قارت صالدات «ئەی ناوی برانس! نرسه قالدرك؟ تویمەلرڭنی یاخشی تویمەله» دیدی. صادق اویانغان کبك بولوب قالغان تویمەلرنده تویمەلەدی. اول شوندن صوڭ اوزین ئلـگرگی صادق توگل کبك، ئلـگریکی صادق ئەنه شول ایسکی چالبار ایسکی قزاقی آستنده قالدی کبك حس ایتدی. قایتارغه دیب شینیل‌نی کیگاچ آنك اول حسی طاغی قوّتلندی. کیچ برله آلارنڭ زاناتیەلری باشلاندی. آلارنڭ آفیتسارلری کم ایدوکین، پالقاونیقلری کم ایدوکین اویراته باشلادی‌لار. ایکنچی کوننی بولارنی بیشار، بیشارگه بولوب قارت صالداتلارغه اویراتورگه بیردیلر. صادق بیك طرشوب اویرەنه باشلادی. قارت صالداتلار بولارغه موژیق دیب قاراغانغه مونده آولنی سویـلاو، آولنی ماقتاو ناچار صالداتلقدن حساب ایتلـگانـگه صادق یاخشی صالدات بولور اوچون آول طوغروسنده سویلەمی عینی جمال‌نی اویلامی باشلادی. اول بیك طرشوب اویرەنه باشلادی. اوچ آی اچنده صادق افیتسارلر پالقونیق‌لار گنیراللر طاغی شوندی ئلله کملرنڭ ئپالیتلری نی توسلی‌لـکین، آلارنـڭ قایسی‌سی یۋبلاغوردیا، قایسی‌سی ۋیساقوبلاغوردیا ایکانلـکین اویراندی. اوینی‌ده تمام اویرانوب جیتدی. هر کوننی ایرته برله ئلله نیچه قارت صالداتنڭ ایتگین چیستارتوب آلارنڭ‌ده محبت‌لرین جلب قیلدی. لـکن کوڭلندەگی تگی سؤالینه مونده‌ده جواب طابا آلمادی. نیك صالداتقـه آلالار؟ نیك بو قدر زور قازارمالارغه شول یاش یکت‌لرنی جیوب صوری شینیل‌لر کیگزوب شچی آشاتالار؟ نیك افیتسارلرنڭ اوقالرین نیندی‌لیکن اویراته‌لار؟ بولارنڭ افیتسارلری بولارغـه سز حاضر ایندی صالدات بولدیگز صالدات بولو بیك زور اش! صالداتنڭ

چیسین صاقلاو سزنڭ وظیفه‌گز سزنی پادشاهلقنی دشماندن صاقلار اوچون پادشاهغه خدمت ایتار اوچون مونی کیترديلر دیسه‌ده صادق نیندی دشمان؟ نیك دشمان صوغش بارمی ایکاننی دیب‌ده اویلاب قاراسه‌ده، طاغی ئلگریگی بیکله‌نگان رامدن اوته آلمادی. اول حاضر آنی مونی اویلامایچه نیك صالدات بولغانین ایسابلامایچه یاخشی صالدات بولورغه، افیتسارلردن سپاسیبو آلورغه اویلاب قویدی. شول فکر برلن اول بر کم‌گه‌ده قارشمایچه خدمت ایته باشلادی. واقعا اوزاق اوتمادی، صادق دادقالار اوندر افیتسارلر آلدنده یاخشی صالدات اسمین آلا باشلادی.

VII.

لودزاغه کیلگاندن آلطی جیدی آی اوتکاندن صوڭ صادق طانیماسلق درجه‌سینه کیلگان ایدی. اول حاضر شاقنی‌غنه روسچه سویلی بلودن، صالدات اوینینه تمام اویرانوب یتودن، چین‌لر فلانلرنڭ اسملری صالداتلرنڭ قیلنشلرین تمام یادقه آلودن، باشقه ایچندن‌ده اوزگارگان ایدی. اول حاضر آول‌ده‌غی قش کونی آزبار کوری طورغان جای بویي قرده اشلی طورغان – اشلاو برله آشاودن بوته‌ننی بلمی طورغان اوزینڭ آولی برله کورشی شهرنی گنه کوره طورغان اوستندن هر وقت تیرس برله تیر ایسی چغا طورغان موژیق یکتنی توگل ایدی. اول حاضر ئلله نیچه شهر کورگان ئلله نیچه شهر کورگان کشی‌لرنی کورگان، صالدات، صادق احمدیچ ایدی. اول حاضر اوزینڭ آولین ایسینه توشرگانده، اوزینڭ ایبداش یکتلرینی خاطرینه کیترگانده‌ده هر وقت آلارغه توبه‌ن کوز برله قاراب موژیق ایندی. موژیق! دیب‌کنه قویا ایدی، اول

اوزینڭ حاضر صالدات‌قه کیتوینی توگل قایغرتو حتی شادلنه ایدی. آنگغارغه حاضر آولنڭ کچکنه‌اوی‌لری بو زور قازارماغه چاغشدرغانده بیك کچکنه‌بیك یامسز بولغان کبك آولده‌غی کوبسی بره‌نگی‌دن عبارة بولغان آش‌ده بیك تمسز، آنده‌غی دوبلی طونلی ایبداشلرده شوب شوما یونغان صالداتلرغه قاراغانده‌بیك توپاس کبك کورنه‌ایدی. اول حاضر قارت صالدات درجه‌سینه کرگانگه اول هر وقت کسه‌سنده آقچه طوتا آلورلق بایلغی بولغانغه ـ اول حاضر ناچالستوا قاشنده‌ده «صادق احمدیچ مالادیس» بولغانغه بایرام کونلرنی بایرامچه اوتکاروب یاقداش صالداتلرینه قوناقغه باروب غاستینسالرغه کره آلغانغه آنڭ طورمشی حاضر بیك جیگل اوته، وقتی بیك کوڭللی اوزا ایدی. آنڭ حاضرطورمشی‌نڭ طولماغان یری بولسه اوله مونده عینی‌جمال‌نڭ بولماوی، ئلله‌نی ده‌گنه بر بولسه‌ده أتی‌لرین أنی‌لرین کوره آلماوی ایدی. اول اویندن بیك ییش‌ییش خط آلسه‌ده، اول هر خطده آولنڭ بتون قداغی ابیلوی قداچه آبزتایلری، ایل کورشی‌لری مسجد قارتلری، محله امام‌لرندن بیك صاغنب صارغایب بر کوررگه‌زار وانتظار بولوب سلام‌لر اوقوسه‌ده اول اوزینڭ عینی‌جمالندن‌ده تورلی قارالر برله بیزه‌کلب بترگان قرینه بوروب بورب بیت‌لر یازغان ایسلی مای سورتلگان خطلر آلسه‌ده ـ آنڭ کوڭلی آلار برله‌گنه قناعتلنمی، آنڭ دردی آنڭ برله‌گنه قایتمی ایدی. اول کوب وقتده شهردن فلاندن یوروب قایتوب یوقلرغه یاتقاچ ـ بیك اوزاق اویلاب یاطا؛ اوزینڭ عینی جمالی‌نڭ نی اشلاگانین بلورگه طرشه اوزینك آنڭ برله بولغان بار واقعه‌لرین باشندن آلوب اوچنه قدر کوڭلندن کیچره عینی جمال‌نڭ کورشکانده یلاغانلرن کوز آلدینه کیتره ایدی. آنگارغه حاضرده عینی‌جمال قایغرا، آنڭ اوچون عینی‌جمال

یغلی کبك کورنه ایدی. شونك آرتندن عینی‌جمال‌نك وعده‌سینی
بوزووی، عینی‌جمال‌نك بوته‌ن یکت برله یوری باشلاوی، عینی‌جمال‌نك
کیاوگه چغوی، عینی‌جمال برله آیرلشولری، بو کیتکان کوننی
آزبارده اوبشولری، آقتق اوبشو بولوی خاطرینه کیله ایدی.
آکفارغه طاغی عینی‌جمال یغلاغان کبك، عینی‌جمال مونك برله
باخیل‌لشکان کبك کورنه ایدی. شول اش‌نك ایرته‌گیسون اوك اول
بیك اوزون ایتدروب تیره‌لرینه طاغی ماطور بیتلر یازوب
عینی‌جمالغه یازا، اوزینك کوکلی شیکله‌نگانین بیان قیله عینی‌جمالغه
وعده‌سین بوزماسقه جالنه جالبارا ایدی. اوزاق اوتمی طاغی
عینی‌جمال‌دن خط آلا ایدی. طاغی کوکلی اورنینه اوطره ایدی. طاغی
عینی‌جمالغه اوزینك آنی صاغنوین سویوین یازارغه طوتنا.
طاغی اوزی مدرسه‌ده اویرانگان شابلون بوینچه جانم‌نك جانی
باغرم‌نك قانی برله خطنی‌طوتروب صاچکلر یابشدروب جیباره‌ایدی.
کوندزلرین اویناو قای وقتلرده قاراولغه بارو یش یش‌غنه‌خط آلو
سؤاللرغه جواب یازودن باشقه صادقنك باشقه اشی یوق‌ایدی. مونك
قایغررغه شادلنورغه اش بولماغانغه اول آرتق قایغرمی آرتق
شادلانمی آشاب اچوب یونوب ئیتك چیستارتوب سیره‌ك سیره‌ك
شهرگه چغوب عمرین اوزدرا وقتینی اوتکارا ایدی. قازارماده توُرلی
صالدات بولسه‌ده قایسی صالدات‌لار بیك کوب کنیغالار اوقوسه‌لارده،
صادق برده روسچه اوقی بلماگانگه ایکنچی‌دن اوقودن لذت‌آلماغانغه
اول بر نوسه‌ده اوقومی بر نرسه حقنده معلوماتین آرتدرمی ایدی.
شولای بولسه‌ده آنك باشینه حاضر آول‌ده وقتده بولماغان یاکفی
معلوماتلار کرگالاگان ایدی. اول‌ده شوندی اوزینك یاخشی
صالداتلغین کورستورگه جاي کیلوین، نوترینني ژراقنی «هك»غنه

ایندررگه توغری کیلوین اچندن کوتاده ایدی. اول ناچالستوا آلدنده طاغی «مالدیتس» بولور اوچون ایبداشلر آراسنده سویلانرگه ناوابرانتس‌لار آلدنده ماقتانورغه اش بولسون اوچون شول اشنك تیزه‌رك بولوبن کوته ایدی. لکن شهرده طنچلق بولغانغه، اشچی‌لر آراسنده آندی موندی طاوش طن بولماغانغه همان صادق‌غه اوزینك اوینی میدانغه چغارغه جای کیلماگانگه همان آنك اوبی اویغنه بولوب قالوب اول همان شوندی سوزلرنی سویلاگانده طکلاوچی‌غنه بولوب طوررغه مجبور بولغانغه آنك کوکلینی‌ده ئلله نیندی بر ناراضیلق حسی آشی — شول حس آکغارغه طنچلاب یوقلارغه ایرك بیرمی ایدی. شول فکرنی آنك میدانغه چغارا آلماوینه بر سبب آنکچه طاغی شولوق بژربلر پالاقلر سبب بولغانغه آنك آلارغه دشمانلغی آرتقاندن آرتا بارا ایدی. آنك کوکلنده شولارنك بارسی اوچونده اوچ آلو اویی برکگاندن برگه بارا ایدی.

VIII.

طاغی بر یل اوتدی. صادق تمام قارت صالدات بولوب قازارمانك تام براؤالی غراژدانی بولدی. اولده باشقه صالداتلار کبك ئینگین اوزی چیستر تمی باشلادی. اولده باشقه صالداتلار کبك یاگغی صالداتلرغه موژیقغه قاراغان کوز برله قاری باشلادی. اول حاضر تمام قازارما کشی‌سی بولدی. اول حاضر چن صالدات بولدی. آنك طشقی قاطی‌غنه توگل، بتون اچی باشقه‌ردی. اول حاضر اوزینه بر تورلی قاراش یاصادی. «یاخشی» «ناچار» دیگان سوز، «یاری» «بارامی» «ماطور» «یامسز» دیگان سوز

آنڭ قاشنده ئولگریگی معنی‌سین یوغالتدی. آنڭچه حاضر ناچالستوا یاراتقان اشی نیندی‌گنه بولسه‌ده یاخشی اشی ایدی. نیندی‌گنه بولسه‌ده آنی اشلرگه یاری ایدی. اول هر نرسه‌گه شول «ناچالستوا» دیگان کوزلك آشا قاراغانده اول هر مسئله‌نی بیك جیڭگل حل قیله، هیچ‌بر مسئله حقنده باش واتدروب اویلابده طورمی ایدی. شونڭ اوچون اول اوزینڭ یاڭغی صالدات وقتنده نیك صالداتقه آلالار، صالدات نیك کیره‌ك؟ دیگان سؤالینه‌ده حاضر کولوب‌کنه «ناچالستوا شولای قوشا» دیب جواب بیره ایدی. همده اوزندن یاش صالداتلرغه‌ده شول فکرنی کوڭلرینه اورناشدررغه طرشه ایدی. اول هر مسئله‌نی حل قیلورغه یولین طابقانغه، هیچ‌بر مسئله حاضر آنی سؤال بولوب باشین واتوب طورا آلماغانغه — اول بزنڭ مدرسه‌لرده ایساعوجی اوقی باشلاب انسان‌نڭ ماهیتی حیوان ناطق، ایشاك حیوان صاهل، فلان‌نقی فلان دیب هر نرسه‌گه جواب طابقان شاگرد کبك، اوزندن اوزی بیك رضا، اوزینڭ قیمتینی بیك بله ایدی. آنڭچه هر ناچارلق‌نڭ نیگزی ناچالستواغه‌قارشی تورو، هر یاقتی‌لق‌نڭ باشی ناچالستوانڭ سوزین طوطو ایدی. شونڭ اوچون‌صالدات‌دن قاچقان ایبداشلرینه‌بیك یامان کوزبرله قاراغان کبك، ناچالستوانڭ سوزینی نقطه‌سی‌برله‌طوتورماغان صالداتلرغه‌ده، شول کوز برله قاری ایدی. نیندی صووق کوننی نیندی یامسز جیل بورانلی تونننی قاراولغه باررغه طوغری کیلماسون، اول همه‌سین نقطه‌سی نقطه‌سی برله اورنینه کیتره ایدی. اول شول قدر هر نرسه‌گه اوزینڭ ناچالستوا کوزی برله قارارغه اویرانگان ایدی اگر آڭغارغه اوزینڭ ایك یاقین‌ایبداشین آطورغه ناچالستوا

قوشسه اول آنی لم میم دیمایئچه طوتاچق ایدی. اول قازارماده‌غی
قایسی صالداتلرنڭ آول حاللرین سویلاولرین بارسنده ناچالستواغه
تیرس آش دیب ایمان کیترگانـگه آندی سوزلرنی سویلاوچی...
صادق‌نڭ ناچالستوا امری برله یوربماگان بر اشی بولسه، اولده
عینی جمالنی سوبوی آنڭ برله خطلر یازشوی ایدی. اول
نیچك‌در بو مسئله‌نی اوزینڭ منطقنده آیرب یورتکانـگه آنڭ
حقنده بر وقتده‌ده ناچالستوانڭ اول مسئله‌گه نیچك قاراغاننی
صوراب طورمایئچه، اول همان ئلـگویگی یولنده دوام ایته ایدی.
مونه شولای صادقنڭ هر کوننی صابون برله یووئوب، چیستارتقان
اینتڭ کییوب وقتنده آشاب اچوب، بر نرسه حقنده‌ده اویلامایئچه،
هیچ نرسه توغروسنده تیره‌ن قایغولر، تیره‌ن شادلقلر حس
قیلمایئچه اوتـکارگان وقتین بوکونی کیچه‌گه کیچه‌سی ایرته‌گه اوخشاغان
عمرین ئلله قایدن ایشتلـگان «صوغش» دیگان طاوش، ئلله
نینندی ایندروب تأثیر ایتدی. آنڭ کوڭلنده ئلله نینندی یاڭغی
حس‌لر اویاندی. بو طاوش صادقنڭ‌غنه توگل، قازارمانڭ آستینی
اوستکه کیترددی. بتون صالدات‌نڭ کوز آلدینه «اولو» «اولماو»
مسئله‌سی جانلی کبك کیلوب باصدی. صالداتلار آندن موندن‌گازیته
ئزلرگه گازیته اوقورغـه یابشدیلار. افیتسارلر صالداتلارغه
صوغش‌نڭ نیچك باروین آقرین، آقرین بیان قیله باشلادی‌لار.
اوّل کونلرده افیتسارلر بو صوغش‌منی، اوچ آطنه‌غه‌ده بارماس، مونه
یاپونیانڭ بر اوچندن ایکنچی اوچینه چغارلار دیب سویله‌سه‌لرده،
بارا طورا صاقلانوب سویلی باشلادی‌لار. اوّلـگی جیکلو صالداتلرده
قورقو حسین اویاتدی. آنده‌غی صالداتلرنڭ جیکلوینه توگل،
اوزلرینه چیرات جیتار دیب قورقا باشلادیلر. تورلی‌سی تورلی

حیله‌لر ئزلی باشلادی، قایسی‌لری قاچا باشلادیلر. صادق‌غه بو خبر بیك آچی طویلدی. آنك‌ده «ناچالستوا» غه بنأ قیلنغان منطقی اورنندن قوزغالدی. اول‌ده بو مسئله‌گه اوزینك اتی‌لرین انی‌لرین عینی‌جمالین برگه قوشوب اویلی باشلادی. اولده ناچالستواغه قارشی کیلورگه آزغنه‌ده نیتی بولماسه‌ده، صوغشقه بارمی قالونی بیك زور بخت‌که صانی باشلادی. اول شونك اوچون افیتسارغه فلانلرغه دینشیك بولوب کورنیمه اویلی باشلادی. قازارمانك بتون هواسینی امید برله امیدسزلك طوتردی. ناچالستوادن کچکنه‌گنه بر کشی‌نك وقتسز کیلوی صالداتلرنك کوگلنده ئلله نیندی فکرلر اویانوغه سبب بولا باشلادی. حاضر قازارمانك أچ طورمشی ایبداشلرنك بربرسینه مناسبتی ئلگریگه قاراغانده تمام اوزگاردی. گازیته‌لر اوقی باشلادیلر. صادق‌ده طبیعی شول صوغش مسئله‌سی برله مشغول ایدی. اول‌ده حاضر جیگلونك کم یاغنه یولوین تیکشره ایدی. وقت اوتا اوتا بولار شول گازیته‌لرگه شول اوز آرا مناظره‌لرغه‌ده اویره‌ندیلر. اول‌ده بولارغه عادی بر اش بولوب کیتدی. اول‌ده بولارنی بورچمی باشلادی. آلارنك کوز آللرنده «اولو» «اولماو» کورنوب طورمی باشلادی. هر نرسه عادی حکمین آلدی. بزنك صادقده اتیلرینه، عینی‌جمالغه بحیل‌له‌شوب خط یازغاننك صوگنده طنچلاغان کبك بولدی. اولده آرتق بورچنمایچه‌عمرا وتکارا باشلادی.

IX.

صوغش باشلانودن بر ایکی آی اوتکاچ، قازارمانڭ خلقی صوغشقه اویرانوبراك جیتکاچ، بریکشنبه کوننی صادق ایبداشلری برله یوررگه‌چقدی. یاز کونی ماطور بولغانغه ـ کونه بایرام بولغانغه، اورامده یوروچی‌نڭ ایسابی حسابی یوق ایدی. فابریقالر زاۋودلر مغازینلر یابق بولغانغه، بولارنڭ بریقاشچیق، اشچی‌لری شول ماطور هوادن، شول ماطور کوندن فائده‌نور اوچون لذتلنور اوچون صاصی، طغز اویلارین طاشلاب ایرکون کیك اورامرغه چقغانلار ایدی. همه‌سیده اوزاغراق شول صف هوانی صولور اوچون، اوزاغراق شول ماطور قویاشلی کوننی کورر اوچون، شول کیفلی یاز ایسون ایسنار اوچون آقرتنغنه حرکتلنه‌لر، آقرتنغنه آطلی‌لر ایدی. زور اورامغه چغا طورغان اورامردن چیلا کدن آقتارغان بره‌نگی کبك تورلی توسده‌گی تورلی کییمده‌گی کشی‌لر آغوب طورغانغه، زور اورامنڭ یوروچی‌لری کوبایگاندن کوبایه بارا، تروتوارلر طغز ایغاندن طغزاینا بارا، حرکت آقرتنلانغاندن آقرتنلانه بارا ایدی. مونده پالاقلار، یهوریلر، نیمسلار، روسلار، تاتار صالداتلری بارسیده اوز تلی برله سویلاگانگه، بارسینڭده طاوشی برگه قوشلوب هواغه کوتارلگانگه، شهر اوستنده ئلله نیندی قطای موزیقاسی توسلی بر طاوش گورلاب طورا ایدی.

X.

صادق‌نڭ بوراشی ـ صادق‌نڭ ایبداشلری قاراشنده صادق‌نڭ بو یکتلگی، قازارماده بیك کوب سوزلرگه سبب بولدی. قازارما خلقی صادقنڭ بو اشین تورلیسی تورلی یاقدن قاراب، تورلیچه معنی بیردیلر. صادق‌غه تورلیچه قیمت قویدیلر، صادق‌نڭ فکرداشلری ایبداشلری، البته صادقنڭ بو اشی اوچون صادق‌نی قهرمان (گیروی) درجه‌سینه مندردیلر. صادقنی هر وقت چن صالدات دیب ماقتی باشلادیلر. باشقه صالداتلار صادق‌نڭ بو اشین یرتقچ‌لقغه حساب ایتوب، صادقغه بیك ناچار کوزبرله قاری باشلادیلار. آلار صادق برله سوپله‌می باشلادیلار. سوبله‌گان وقتلرنده صادق توغری کیلسه، سوزلرین ایکنچی‌گه بورا باشلادیلار. صادق برله ایبداشلك مناسبتین تمام کیسدیلر. هرنه ایسه، آنی قایسی صالداتلار بیك یکت‌گه صاناب، قایسیلری آنی بیك قباحت یرتقچ‌قه صاناب، آنی پراستوی صالدات آراسندن چغاردیلار. اول حاضر قازارمانڭ گیرویی بولدی. ئلله نی قدرگه چاقلی قازارمانڭ نزاعلری، قچقرشلری صادقنڭ اسمی، صادقنڭ اشی تیره‌سنده ئه‌یله‌ندی، ناچالستواده صادقنڭ بو اشین التفاتسز قالدرمادی. اوله صادقغه یکتلکی اوچون، اسپاسیبا دیدی. صادق البته بو سوزدن صوڭ آنڭ ایبداشلرینڭ کوز قاراشندن بو ژور «درجه»دن صوڭ، باشین طاغی بر قارش کوتاردی. اول حاضر اوزین اوزی چنلابه پراستوی صالدات توگل، پادشاهغه مملکت‌که، خدمت کورساتکان صالدات دیب، حساب ایته باشلادی. ناچالستواغه طاغی یاخشی کورنر اوچون

اول تگی، مونك اشین یاراتماغان صالداتلارنی شملی باشلادی. آلارنك نی اشله گانلرین تیکشروب، برەم برەم گنه، ناچالستواغه ئەیتوب طورا باشلادی.

آنك سوزی برله قازارمانك صادقنی یاراتمی طورغان صالداتلاری آراسندن اوچ صالدات آریستاوات اینلگاچ، صادقنك اوزینه قاراشی طاغی نغایدی. اول اوزینك آیاق آستندەغی بیرنك بیك نق ایکانلگین حس ایتدی. اوزینك بارا طورغان یولین بیك توغری دیب تمام اوشاندی.

اوزاق اوتمادی، شوندی دیمانستراتسیالردە ناچالستوا صادقنی اون، اون بیش صالداتقه، باش ایتوب جیباره باشلادی. صادق البته، ناچالستوانك سوزین حرفی، حرفی برله طوترغانغه طاغی «اسپاسیبا»لار آلا باشلادی. برنی قدر رحمتلر آلغاننك صوڭندە صادق یکتلگی، باطرلغی اوچون، «کریست»ده آلدی. صالداتلارنك بر تورلیسی صادققه قزغب قاری باشلادیلار. صادق اوزیده باشی کوککه تیگان کبك بولدی. اول، اول کریسنی بیك قدرلب کنه طوتوب بیك مشغللنوب، یالتراطوب شینیل‌نك ایك کورنه طورغان اورنینەغنه تگوب قویدی. شوندن صوڭ شینیل‌نی قدرلب ئلوب کنه، طوتا طورغان بولدی. آنك شول کریسکه قاراغان صایون، شادلغی آرتا باردی. آنك کوز آلدینه آولی، آوللرینك یکتلری، قزلری کورندی. اول اوزین اوزی، شول یکتلر آراسندە یالتراغان جیز کریست طاقغان صالدات کیبمندە ایتوب فرض قیلدی. آکارغه مونك بو کریستینه بتون آول یکتلری ایسلری کیتار. ایسکی صالداتلار کونلارلر، آول قزلری بارسیدە شونك توغروسندن‌غنه سوبلەرلر کبك بولدی. اول اوینەدە، عینی جمالغەدە، بیك شب

ایتدروب، اوزینڭ کریست آلووندن خط یازدی. اول أتیلرندن اوغللرینڭ شول زور درجه‌سینه شادلانوب خط کیلور. عینی جمالده طاغی اوزینڭ سویگانینڭ شوندی زور کشی بولوینه بیك شادلانوین بلگرتور دیب، خط کوتا باشلادی. لکن أتیلرندن، آنڭ اورنینه قارا صیبرنڭ ئچی کیتوب اولوی خبرین، عینی جمالدن اوزین فخری مالاینه صوراوی خبرین ایشتدی. صادق آلارنڭ شوندی زور اشکه اهمیت بیرماولرینه ــ میدال شیکللی میدال آلونی، کچکنه‌گه صاناولرینه البته، کیفی کیلمادی. شولای بولسه‌ده «آلارمازق» شول، آلار ناچالستوانی بلمی شول! آلار میدالنی بلمی شول دیب، کوڭلین جواتدی. شولای ایتوب صادق میداللی کوینچه لودزاده طورا باشلادی. آلارغه، آلارنڭ پولقلری صوغشقه جیبارلماوی، لودزاده آخرانا اوچون قالدرلوی بلدرتلدی. صادق شولای ایتوب یش پاترولغه چغوب، دیمانستراتسیالارنی طاراطورغه باروب عمرین اوتکارا باشلادی. اوزاق اوتمادی، صوغش بتو خبری کیلدی. صادقنڭ‌ده صروغی طولوب قایتورغه وقت جیته باشلادی. صادقده حاضر آولغه یا کٔغی قزاقی، یا کٔغی شینیل، یالطراغان اینڭ، کریست میدال طاغوب قایتوب آولنڭ ایسین کیتاروین اویلی باشلادی. اوزاقده اوتمادی واقعا صادق أتیلرندن ملطغم صندی. تولارگه قرق بیش صوم آقچه‌م بولماسه طاغی ایکی یل صالداتده قالدرالار دیگان خط برله آقچه آلوب یا کٔغی شینیل، یا کٔغی قزاقی‌لار یالطراغان اینکلر کییوب یالطراغان جیز کریست‌نی طاغوب اویگه طابا یولغه چقدی.

XI.

آول صادق‌غه تمام اوزگارگان کبك کورندی. آنك اوی‌لری تره‌زه‌لری ایشك‌لری کچکنه‌لنگان، اوراملری طارایغان، آطلری صیرلری صارق‌لاری واغایغان. کشی‌لری، قارطایغان کبك کورندی. واقعاده، آول اوزگارگان ایدی. بالاسز کشی‌لر بالالی بولغان، صاقالسزلر صاقاللی بولغان، صاقاللی‌لری قارت بولغان، یاشداش یکت‌لری اویله‌نگان آتا بولغان، یاشداش قزلری کیاوگه کیتوب بتگان. بو کیتکانده بالاغنه قالغان قزلار قز بولوب تره‌زه‌لرینه قزل یاولق‌لار قوروب کیچ اوطرا باشلاغان. مونك آلدنده بورنندن ماڭقاسی آقغان مالایلار یکت بولوب یرلاب یوری باشلاغان‌لار. ئلله نیندی کورماگان ایشتماگان بالالر برله اوراملرده طولغان ایدی. موڭغارغه باشقه آولنك برونغی‌دن قالغان طاو آستنده‌غی مونچه‌لار یانده‌غی ایسکی مدرسه‌سی‌ده واتلغان. آنك اورنینه مسجد میدانینه قزل نارات‌دن زور ایتدروب، تیمر برله یابوب، مدرسه صالنغان ایدی. صادق‌لارنك یورتیده اوزگارگان ایدی. صادق‌نك انیسی‌ذاکر جوانغنه طازاغنه بر قزغه اویلانگان ـ صادق‌نك آتاسی تمام بوکری قارت حالین آلغان، آناسی کیلنی برله بر طوقتامایںچه اورشوشا طورغان قارچق، بولغان ایدی. صادق‌غه اول کوننی بولارنك بارسیده یاط توسلی کورندی. آڭغارغه بو کچکنه اویده طرو بو کچکنه ایشك‌لرده باشنی به‌ره به‌ره یرو، بو صاصی تیرس ایسی کیله‌طورغان موژیق‌لار برله عمر ایتو، بو ناچالستواسز خلق برله اش ایتو آور بولور توسلی طویلدی. اول اچندن گنه اوزینك قازارماسینی اوزینك

ایبداشلرین، اوزینک ناچالستواسین صاغنه باشلادی. طاغی کورشرگه کیلگان قارنداش قبیله‌نك، دوست ایش‌نك، مونك کوکرا گنلگی یالطراغان میدالینه التفات ایتماولری ـ آنی کورمگان کبك برسینك‌ده نی اوچون بیردیلر دیب صوراماولاری، مونك آچوینك قاباروینه سبب بولدیلار. اول آلارنك نادانلغی اوچون، آلارنك خدمت قدرین بلماوی اوچون، کیفی کیته باشلادی. آولده اوزگارماگان نرسه بولسه، اولده عینی‌جمال ایدی. عینی‌جمال همان ئلکگی کبك طولی، همان ئلکگی کبك آچق، همان ئلکگی کبك صادق‌نی سویا ایدی. شونك اوستینه عینی‌جمال صادقنی بیك صاغنغان ـ آکغارغه سویلار اوچون، ئلله نی قدر سوزلر حاضرلب قویغان ایدی. بو یولی آلار بیك اوزاق سویلاشدیلر، بیك اوزاق سویشدیلر، برسی‌برسینه نیچك عمر اوتکارولرین ئینه‌دن جبینه قدر سویله‌دیلر. صادق البته اوزینك اسپاسیبا آلوین، میدال آلوین، بیك اوزون ایتوب سویله‌دی. لکن عینی‌جمال‌ده آنك اسپاسیباسینه، آنك میدالینه آزغنه‌ده اهمیت بیرمادی. صادق اچندن گنه موکغارغه‌ده «ماژیق» دیب قویدی. صادق اوزینك تیزدن اتیلرینه ایتوب عینی‌جمالنی صوراتاچاغین سویلاب، عینی‌جمالغه آلوب قایتقان بوله‌کلرین بیروب قایتوب کیتدی. ایکنچی کوننی صادق آولنی یوررگه چغارغه اویلادی. اوّل بیك یاخشی ایندروب ایتگین چیستارتدی، بیك اوزاق ایندروب شینیل‌لرین قزاقیین، یوندن ماملق‌دن ئرچدی. میدالین یالتراتدی، آنك صوکنده که‌که‌شنی که‌کری گنه کییوب، کواز کواز باصوب، اورامغه چغوب کیتدی. اول اورامده‌غی کشی‌لربرله کورشدی. کوکرا گین کیروب گنه سویله‌شدی صوراشدی. لکن برسیده میدالنه التفات ایتمه‌دی. برسیك نی اوچون

آلدڭ ديب صورامادى. آول اورامِلرنى يوروب بترگاچ، كوب كشيلر
برله كورشكاچ، قايتورغه بورلدى. توبه‌ن اوچدن بورولوب، صو آشا
چغوب، آرغى ياقدن قايتماقچى بولدى. ناچار يوللردن قارغه باطا، باطا
مونده‌غى يولنى لودزا يولى برله چاغشدروب، مونده‌غى بلچراقدن
كوله، كوله اويينه طابا بورلدى. شول آراده بولمادى؛ آرتندن
روسچه طوقتا! ديگان طاوش ايشتدى. ئه‌يله‌نوب قاراسه، بر ئلله
نيندى ستراژنيق‌مى، اوراتنيك‌مى كوردى. ستراژنيق اوراتنيك
برله اشى يوقلغين بلگانگه، صادق باشقه‌غه قچقرا ديب، طاغى باروونه
دوام ايتدى. تگى طاوش قاطى‌راق ايتدروب، ئى صالدات!
طوقتا ديب قچقردى. صادق نى بار ديب، طوقتادى. اوروس كيلوب
جيتوب، نيك طوقتا ديگاچ طوقتاميسڭ، سين كم بولدڭ؟ ديب
سوگنورگه طوتندى. طاغى شونڭ اوستينه سين كم؟ قايدن كيلدڭ؟
قايا باراسون ديب، صورارغه طوتندى. صادق مونڭ اوزى برله شولاى
التفاتسز قيلنولرينه بيك آچوى كيلوب، سين مينغه قچقرما، مين
سيندن قورقردى توگل. مينده نى اشڭ بار ديب، كيته باشلادى.
تگى طاغى طوقتاب، اسمڭ كم ديب صورارغه طوتندى. بولارنڭ بو
نزاعلرين شونده قابقا توبنده‌گى بر كشى كيلوب اوزدى. اول
اوراتنيك‌گه بو بزنڭ آولنڭ صالدات، كيچه‌گنه قايتدى ديدى.
اوراتنيك صادقغه قاراب، آچولانغان طاوش برله، سين بيك هه‌به‌يمه
مين سينى اويراتورمن! ديدى.

صادق بيك آچوى كيلوب، مين سيندن قورقاردى توگل
ديب كيتوب باردى. اوراتنيك يوق قورقارسن — اويره‌تورمن
ديب، كنيغه‌سين چغاروب، تگى كشى‌دن صادق‌نڭ اسمين
آطين صوراب يولينه يونالدى. صادق شول آچوى كيلوى

برله اويينه قايتدی. اويگه كرگاچ، بيك كولوب، كولوب مينی قورقتماقچی بولا، مين ميدال آلغان ديب اوراتنيك برله اوچراشقانين سويلادی. أتيسی قورقوب كيتوب ــ قارشی سويلامه، مونه، شونك سوزی برله ئلی معلم‌نی آلوب كيتديلر. تورماده ياطا، ياكغی ملاده قوطی اوچوبقنه طورا، قارشی كيلگاننی برده ياراطمی ــ ديدی. صادق مين آكغارغه ايسی كيتاردی توگل، مين آندی‌لارنی كورگان ديب، چقوب كيتدی. اوزاق اوتمادی، احمدی آبزی شادلقدن ملالر كرتدی. ملالر مجلسنده‌ده ملالر سويلامايچه‌گنه آشاب اچوب، مجلسنی اوتكارديلر. آشدن صونك چايگه آلوب قالغاچ، صادق ملالرغه ملا آبزی سين ئلگری سويلاب اوطررغه ياراطا ايدك ــ حاضر قارطايغان‌سن آخرسی ديدی. قارت ملا حاضر زمانه باشقاردی. ئلگری نی تلاسه‌ك شونی سويلارگه ياری ايدی. ئلی مونه معلم‌زنی شول يوق سوز برله آلوب كيتديلر، بيت ديدی. صادقده اوزينك اوراتنيك برله سويلاشوين همه اوراتنيك‌دن قورقماوين سويلادی. طاغی معلمنی نيك آلوب كيتولرين صوراشدی.

ملالر حاضر شوندی مودا كيتدی قوشطان‌لار باروب ايته‌ده، نوتيرننی ۋراق ديب، آلوب كيته‌لر ديدی. صادق بولارنك بيانلرندن اچندنگنه كولوب ــ مونده نوتريننی ۋراق بولمی ــ مونه‌بزنك تگونه پالاق، يۋريلر نوترينني ۋراق ديدی. ايكنچی بر كشی‌مونه شول معلم بير طوغروسنده بيك كوب سويله‌دی ــ خلق‌نك ييری يوق ديب، خلق‌نی ييرلی ياصارغه طرشدی. شونی اوراتنيك‌گه باروب ايتديلر ديدی. صادق يير توغروسندن سويله‌رگه يارامی ديمنی! آول خلقی ييرسز نيچك طورسون ديدی. شوندی سوزلر برله چای اوتدی، ملالر طارالديلر. اوراتنيك‌كه مونك سوزلرين بارسنده ايتوب توكديلر. اولده اوز طرفندن صادقنی شملاب، يوری باشلادی.

XII.

صادق قایتقاندن آطنه‌ده اوتمادی ، صادقغه عینی جمالنی کیلشدیلر. احمدی آبزی‌لارده‌ده، عینی‌جماللرده‌ده طوی یاراقلاری قارالا باشلادی. صادق أتی‌سی برله شهرگه باروب، عینی‌جمالغه ادره‌س قامزوللق، تولکی آیاغی اچلك، کولمکلر، چینك کاوش، شال‌لر آلوب قایتدیلار. صادق‌نك أنی‌سی اوزینك قارندقغه توروب، صولی اچینه طقغان قازلرین-اون‌اچینه کومگان یومرقالارین آلوب ، طوی آشلرین پشررگه حاضرله‌نه باشلادی. عینی‌جماللر ماشینالی تگوچی کرتوب، قامزوللر تکترا باشلادیلار. احمدی آبزی‌لارده تگوچی کرتوب صادقغه قازاق قامزول، طاغی احمدی آبزیغه طون طشلاتدیلار. ایکی یورطنك بتون کوچی قوّتی طویغه حاضرلنورگه صرف قیلندی. قدالار آراسنده آشقه یورشو، قوناقغه بارشو باشلاندی.

وعده‌دن صوك ، آطنه اون کون اوتکاچ احمدی آبزیلار، قدا قداغی‌نی قوناقغه آلدیلار ، تیره کورشی دوست ایشنی چاقروب مجلس‌قوردیلار. صادق‌نك باباسی برله‌أبیسی دورت کیچ قوناق بولغاچ، ایکنچی آطنانی دوشنبه کون احمدی آبزی برله قداغی‌نی کیلون کورندررگه چاقروب اویلرینه کیتدیلر. وعده جیتکاچ احمدی آبزی‌لارده قوناقغه کیتدیلر. آلارده دورت کیچ قوناق بولوب صادق‌غه بیك کوب بوله‌کلر آلوب، طاغی ایکی آطنادن نکاح‌غه وعده آلوب اویگه قایتدیلار. صادق بو کونلرده‌ده، عینی‌جمال برله بیك یش، یش کورشه طوردی. اول أتی‌لرینه ایتمایچه‌گنه، عینی‌جمالغه

یون کولمکده آلدی، کیاو بوله‌کلرنده أتی‌لری قوشقاندن کوبره‌ك آلوب قایتدی. مونه طوی باقینلاشدی، ایکی یورطده‌ده طوی آشلاری حاضرلنوب بتدی. صادق‌نك آناسی صومصالار ستم‌بی قاطلامالار، قازلار پشروب صندقغه تیباب قویدی. صادق‌ده میقلرین توزاتوب، کیاو بوله‌کلرین کچکنه صندقغه تیباب بیکه‌ب آلدی. ملالردن‌ده دوشنبه کون اویله‌دن چغوغه نکاح مجلسینه وعده آلندی. هر اش تمام بولدی. صادق عینی‌جمال برله کیاولی بیکه‌چلی بولوب یرونی، آندن صوك، ایرلی خاتونلی بولوب طرونی، اویلاب لذتلنه‌باشلادی. اول شول کوننی زور بر بایرام‌ایتوب کوتا باشلادی. کونلر آلغارغه بیك اوزاق اوتکان کبك بولا باشلادی. دوشنبه‌کون بیك اوزون بولسه‌ده اوتدی. اول بوگون کیچ برله عینی‌جمال یانینه باروب بیك اوزاق اوطروب قایتدی. یکشنبه‌ده اوتدی-اول مونه، ایرته‌گه‌طوی بولا! نکاح اوقی‌لار، میندن سوینچی آلورغه کیله‌لر، کیاو آلورغه کیله‌لر. ملطفلار آطوب قز قاطینه کیتام دیب اویلارغه، اوزینك شول اویلری برله لذتلنورگه، اوزینك ماطور کیله‌چکی اوچون شادلانورغه طوتندی. اول کیاو بولوب کرگانده آطار اوچون ملطف‌نی، موشقاتانی ئزلرگه کیتدی. بر آوچی‌دن ملطف آلوب قایتدی. انیسی ذاکر اش‌که یارامی دیگاچ، طاغی چغوب صاتوچی فیض‌دن پورخلری نیلری برله موشقاتان آلوب قایتدی. کیچ بولدی، بارسیده یاطدیلار. اول‌ده بوگون عینی‌جمال قاطینه بارمایچه یوقلارغه یاطدی.

آزمی کوبمی وقت اوتکاندر، بیك قاطی ایشك دبردا توگه صادق اویانوب کیتدی، اول آراده بولمادی، تورده أنی‌سی‌اوط آلدی، ایشك آچلدی، طشدن ئللهنی‌قدر ستراژنیك‌لار برله اوراتنیك

کیلوب کردی. صادق بو نی ایکانین آڭلامایناچه سیکروب طوروب کیینرگه طوتنورغه اولگره آلمادی، ستراژنیقلر آنی چرناب آلوب یانندەغی أیبیرلرین تنتی باشلادی‌لار. صادق‌نلڭ آتاسی قالطرارغه طوتندی، أنی‌سی یغلارغه طوتندی، ستراژنیقلار قزو، قزو ئزلرگه طوتندیلار، شورلسکدن بیك کوب ایسکی کتابلار طابوب بارسنده آلدیلار. صادق کیناتدن بولغان بو اشدن شول قدری ایسی کیتدی. اول قاطوب قالوب بر سوز ایته آلمادی. اول اچندەگی صالقونلق ـ بو ستراژنیق‌لار برله طشدن کرگان صووق برله در، در قالطری باشلادی. مونه اوزاقلامادیلار ایشك باشندن کیچه کیترگان موشاقاتانني پوروخلرنی طابدیلار. سەکی آستندن، ملطغین اوستراب چغاردیلار. اوراتنیك بولارنی کورگاچ، صادق‌غه قاراب: «ئەیده کییون تیز بول!» دیدی. بو سوز قارت برله قارچق‌غه یاشین اوتی کبك تأثیر ایتدی. قارچق قچقروب یغلارغه طوتندی. احمدی بابای بلور بلماس روسچەسی برله ایرتەگه طوی‌دیب ئللەنیلر بوطارغه طوتندی. اوراتنیك بر سوز ایتمایناچه صادق‌غه تیزرەك تیزرەك! دیب اوزاقلامادی، صادقنی جیلترەتوب آلوب چغوب کیتدیلر.

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ